

Biblioteca Centrală Regională Iași

GAZETA LITERARĂ

Anul XII, Nr. 33 (696) joi 12 august 1965

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini — 1 leu

DRAGOȘ VRINCEANU

LITERATURA IN CADRUL EI ISTORIC

Cunoscind o dezvoltare colectivă deosebit de puternică de-a lungul secolelor, în arta populară, înregistrând în cursul veacului trecut un impuls considerabil prin opera scriitorilor progresiști concretizați, la nivelul ei de apogeu, în figurile de valoare și faimă universală ale lui Eminescu, Creangă, Caragiale, literatura românească a avut soarta fericită, odată cu trecerea puterii politice în mâinile poporului și cu prefacerile sociale, economice și morale profunde care au urmat, de a vedea largită în mod excepțional baza ei istorică de dezvoltare. Scriitorii s-au aflat în fața unor evenimente și procese uriașe, care puneau în cauză întreg trecutul, prezentul și viitorul patriei și al poporului, prin răsturnarea copernicană a relațiilor de producție și pășirea pe drumul larg al socialismului. Scriitorii, potrivit naturii lor, au căutat să-și facă datoria de seismografe ale timpului în care trăiesc. Dar literatura nu este un seismograf mecanic, de înregistrare, ci un factor al însăși dinamicii istorice. Aceasta au dovedit-o scriitorii în trecut, totdeauna și pretutindeni. Ei au lucrat în noile condiții ale patriei noastre și s-au văzut cu mândrie denumiți drept „ajutoare de nădejde ale partidului”, ceea ce înseamnă o așezare lor pe planul cel mai ridicat al dezvoltării culturii, văzută ca expresie, meritu mai ridicată a conștiinței socialiste, ideologiei și profesional, etice și spirituale, scriitorii s-au bucurat de un larg sprijin din partea partidului, care a înălțat sarcina de cinste pe care ei o au în față, din punct de vedere ideologic și practic, și i-a ajutat prin toate mijloacele. Odată mai mult li se da astăzi prilejul unei adinci satisfacții morale și artistice, prin cuvintele pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, le-a rostit la Congresul al IX-lea: „În anul înființării socialiste literaturii și arta au cunoscut o continuă înflorire; au fost făurite numeroase opere de valoare, care, exprimând în mod artistic viața bogată și munca avântată a poporului aduc o contribuție de seamă la dezvoltarea culturii țării, la formarea conștiinței socialiste a omului nou”. Aceste cuvinte se îndreaptă către toți scriitorii, către fiecare în parte și către orice contribuție a lor, fie cât de modestă, dar de nedruncinată în temerile ei ideologice și artistice, în greutatea ei spirituală specifică. Orice scriitor, în virtutea spiritului deosebit de exigent care îl caracterizează prin însăși natura sa, știe și își dă seama, în forul său interior, unde anume rezidă meritele care i se recunosc, fie acestea întrerupte într-un vers ori un poem, ori carte de seamă, într-o pagină, o schiță de roman, Cuvintele secretarului general al Partidului Comunist Român privesc pe bună dreptate atât dezvoltarea amplitudii, nemăsurată și meritorie a scriiturii literare din ultimii douăzeci de ani, în ansamblul său, cât și personalitățile literare mai virstnice sau mai tinere cu realizările cele mai temeinice ale creației lor. Literatura română contemporană a atins în adevăr acel nivel de dezvoltare istorică, rodnică, în realizările cărora ea își află propriile ei criterii concrete de promovare și desfășurare ulterioară. Aceasta nu trebuie

MELIUSZ JÓZSEF

LA ÎNĂLȚIMEA ÎNCREDERII

E firesc desigur că noi, scriitorii, am ascultat cu deosebit interes acea parte a Raportului prezentat la cel de al IX-lea Congres al Partidului de către tovarășul Nicolae Ceaușescu — care se ocupă de dezvoltarea creației scriitoricești și de marile îndatoriri ale oamenilor de literă și artă. N-am fi însă decât niște meșteșugari înguști dacă în interesul nostru s-ar mărgini strict la acele pașaje în care Raportul analizează problemele literaturii. Nu putem înțelege exact menirea scriitorului dacă n-o integrăm în uriașul proces de transformare prin care trece țara, proces reflectat cu sobrietate și clarviziune în întregul Raport. Avem convingerea fermă că cifrele și obiectivele fixate vor fi atinse. Drumul trasat de partid spre strălucite biruinți ale economiei și culturii, spre fericirea comunismului îl vom străbate cu un nestrămutat elan. Cel de al IX-lea Congres al Partidului ne îndeamnă pe noi, scriitorii, să studiem mai profund fenomenele actualității, să ogândim prefacerile ivite în geografia țării, să cultivăm o diversitate de forme și de mijloace, de pe platforma cuprinzătoare a umanismului socialist. Constituția Republicii Socialiste Române va consfinți realitățile socialiste de azi din țara noastră. Realități economice și sociale, care marchează uriașul salt înainte înfăptuit de popor. Prevederile noii Constituții nu sînt numai o consemnare a actualei stări de lucruri în patria noastră, ele prevestesc izbăvirea viitorului. Efortul pe care îl vom depune de aci înainte reprezintă o continuitate a luptelor noastre anterioare, a energilor investite în marea construcție. Nouă, scriitorilor, ne revine sarcina de onoare de a ogândi artistic, în lucrările noastre literare, atât procesul edificării socialismului, așa cum s-a desfășurat acest proces pînă acum, cât și de a participa, prin creațiile noi, la dezvoltarea și perfecționarea lui. Sarcină deosebită, nobilă și de mare răspundere. Trebuie să fim la înălțimea încrederii ce ni s-a acordat. În numele tuturor oamenilor muncii din această țară, în numele intelectualilor atașați cauzei socialismului, însuși partidul îndrumă, călăuzește, asigură științei, literaturii și artei o dezvoltare armonioasă, le cheamă spre un nivel din ce în ce mai ridicat. Pornind de pe aceste baze — baze fundamentate teoretic de cel de-al IX-lea Congres — literatura noastră lărgeste mult aria realismului și modelează mereu, îmbunătățind-o, însușirea ei de literatură socialistă. Se deschide un nou capitol pentru interpretarea trecutului, și pentru viitoarea dezvoltare a literaturii noastre. Din punctul de vedere al istoriei literaturii, trăim un moment de majoră semnificație.

„COVOR” de OLGA PORUMBARU. Fotografia: IOAN OSMULKIEVICI

ION HOREA
DIN DRUM
Să fiu acestor timpuri semn
În care poți să recunoști
De undeva rămas îndemnul
Trecut odată peste oșii,
Să fiu și eu între bărbaii
Al căror gînd rămîne nimb
Cînd urcă stoluri de ovații
Ca păsările-n anotimp
Și trec peste pămîntul țării
Și lasă-n urma lor culori,
Să fiu un semn al depărtării
Și-al amintirii unei.
La locul unde se ascunde
Netulburată de cuvînt
Tăcerea-n pietrele rotunde
Și cumințenia-n pămînt,
Să spun de porțile săruturi
În care dorm nedespărții
Părinții mei de la-ncepături
De preoții munții mori nuniți.
Să fiu bărbatul timp ce-și mino
La rîuri turmele din munți,
Bărbatul meșter și finit
Al cărui zbor îl mai osculți,
Să fiu la șes bărbatul fluviu
Bărbatul grin, bărbatul fac,
Cînd viu spre tine și cînd nu viu,
Și cînd blestem și cînd învoco,
La locul unde clopotitorul
Despre trunchiul din înalt,
De unde pasărea-și ia zborul
Către tărîmul celălalt.

CEZAR BALTAG
FLOAREA MATERNĂ
Involt dilată sunetele astăzi
stominele, la nunta sferii, lent
E vara ochilor. Se coc simboluri
pe hărți de zodiac adolescent.
Reflexul numără mișcări de aur.
Ce zvelți ești soare tînd și frumos!
Umbrela spațiului blond respiră
ca o meduză de onix gelos.
Sunet rotund, pămîntul, Timp de galben.
Ecou de un albastru gînditor.
Și ochi fremetător: focar perpetuu
al amintirilor din viitor.
Sînt al țării tale. Doar prin tine
memoria mea află timp și loc.
Floare maternă. Aer de iubire,
Tu, Românie, dulcele meu foc.

DIMITRU MIȘU: JURNAL

BALADA LUNII

Literatura memorialistică și de călătorii e bine s-o citești în vacanță. La umbra unui copac sau pe plajă, sub cort, poți în voie visa lîngă o pagină frumoasă, nefînd terorizat de sentimentul că te sustragi unor obligații prezente. O frază îți deșteaptă amintiri, altele i se asociază impresii de lectură, așa se creează acea atmosferă interioară care condiționează fecunditatea spiritului. Am în față recent apărutele Portrete și amintiri ale maestrului Victor Eftimiu. O noțiune cuprinsă în Cuvînt înainte îmi capturează atenția: „Foarte bine alcătuite, cu un material variat și de proporții reduse — cu altă mai captivant —, Viața literară și Flacăra erau tipărite în zeci de mii de exemplare și se bucurau de popularitatea de azi a Contemporanului și a Gazetei literare”. Nu acum aflu, firește, că Viața literară (1906), devenită de la 1 ianuarie 1907 Viața literară și artistică și mai cu seamă Flacăra 1911—1916; 1921—1923) au fost, la vremea lor, foarte citite, s-au bucurat de un prestigiu meritat. Relatarea m-a frapat deoarece citind-o, mi-am adus aminte număideci că, în legătură cu Flacăra am de ispișit față de cititorii greșala unei neatenții. Menționînd în Literatura română la începutul secolului al XX-lea (poate mai sumar decît se cădea) această revistă, am omis din lista colaboratorilor — nu-mi dau seama cum — numele lui Horia Furtună. Sînt sigur că mulți tineri au aflat de existența acestui poet foarte de curînd, citind în ediția Pillat, alcătuită și prefată de Aurel Rău, admirabila Aci sosi pe uremari. Un distih al acestei poezii sună astfel:
Iar cînd în noapte cîmpul fu lac întins sub lună
Ți-am spus Balada lunii de Horia Furtună...
E regretabil că, neadunate în volum în timpul vieții autorului, poeziile lui Horia Furtună au rămas pînă în clipa de față risipite prin publicații. O parte din acelea ale lui Ion Vinea (alt părinte vitreg!) au ajuns să vadă lumina cărții anul trecut, cam în momentul cînd atît de originalul poet, închisă ochii.
Horia Furtună a fost prietenul nedespărțit al lui Ion Pillat. Cîruț și o epigramă: „Poezia lui Pillat / Ca să-ți se pară bună, / Trebuie neapărat / S-o citești pe-a lui Furtună”. Și varianta ei: „Ca să-ți se pară bună, / Poezia lui Furtună, / Trebuie neapărat / S-o citești pe-a lui Pillat”. La moartea lui Ion Pillat, în 1945, prietenul său i-a dedicat această Stela funerară (v. Universul literar): „Mi-am înplinit cu slavă dărușca mea povară, / Eu, cel ce în hrisoave semnai Ion Pillat. / Am stăpînit

REPORTAJ DE TRAIAN FILIP

TURNURI DE CETATE

În timpul mersului istoric, Suceava și-a schimbat de multe ori expresia chipurilor ei de piatră, devenind, după secole de strălucire și decadență, un Eldorado, o Meca magică a turștilor și pelerinilor. Cele cinci porți ale cetății de scaun te duc, pe spirale, în mijlocul urbei, pe spirale, în inec și tăcut, orașul vovoidal se rotește pe turnantă, cîntînd cu atene și tentacule, cu mil de ochi de furnică, să capteze priveliștile din vecinătăți, făcute pe dimensiunea zeilor. Un oraș pe deal e un amfiteatru. E o scenă naturală înaltă. Turnurile sînt personaje care umblă printre nozi, se ferec privirii din anumite un-

ghiuiri, ies cu totul la lveală din altele, se joacă de-a ascunselea, vin cite două, se despart, se îngămădesc cite trei și iarăși se despart, înaintea și înodăjii spre cetate, stau drept în fața ei, cu acoperisuri colorate ca niște lăicere. Bucuria mișcării cuprinde toate turnurile cetății de scaun: turnuri cu orologii, turnuri cu clopote vechi, turnuri de cristal, turnuri de fum, turnuri de apă, turnuri de macale, turnuri de castel și cetate. Fiecare poartă în interior zvonul unui clopot, al unei instalații industriale, al unui tun de pe vremea lui Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, Petru Rareș și Bogdan cel Orb, Lăpușeanu și Vasile Lupu, vorbind cu dir-

zanie în numele secolului său. Pe spițele lor și alături de ele, blocurile moderne se desfac asemenea unor armonii pe pieptul dealului, înconjură într-un dans colorat monumentele, alunecă la vale în cascade, răsar în cadente, în trepte, arcuri și cuburi. Uștele vechi sînt coarde rupte de harță, bolți sparte. Cele care s-au păstrat mai bine au căpătat drept de azil, așa că fragmente din orașul de demult — cu hanuri domnești, lipscănie, ateliere de meșteșugari — duc viață paralelă cu arterele noi, sînt insule pitorești, arhipelaguri. În preajma Mirăușilor, arhitecții proiectează un muzeu al satului, ca și pe deal la Turnu Roșu, ceea ce face ca vechii meșteri ai așezărilor moldovenești să-și găsească loc de cinste, alături de noii creatori de urbe. Schimbîndu-și „funcțiunile vitale și industrializîndu-se, Suceava n-a mai vrut să rămînă îngheșuită și înfricoșată, dar nici n-a renunțat la trăsăturile ereditare. Ripete și șanturile de apărare, care se întindeau ca niște cîrcuri concentrice, pînă la Podul Arini — unde Despot Vodă a pierit sub buzduganul lui Toimșă — asanate, au dispărut. În schimb cetatea de răsărit, (ca și curtea domnească și fortăreața de la Zamca) a lăsat drept la lveală cu toate baștioanelle și edificiiile interioare, iar acum, recăpătîndu-și formele pierdute, se ridică din

(Continuare în pagina 7)

(Continuare în pagina 7)

(Continuare în pagina 7)

PRIMĂVARA MAMEI

E unsă prispă, proaspăt, și amoroasă-a lut. Trudita mină-mamei cu dragoste-a sârut. Pe mine mă așteaptă în fiecare an Si-i bucuroasă mama că n-a muncit în van

1965

URSULA SCHIOPU

CREION

Trec prin oraș, orașul e de cîntec, Prin cîntec trec și s-a umplut de schele, Pe schele urc dar se preschimbă-n vis, Prin vis pornesc și mă izbesc de stele.

Pe-orbite curg pe mil de traiectorii În alte enigmatice ecuații — Va trebui ca-n arca noastră nouă Să concentrăm necunoscute spații...

TIMPUL

Timpul se desfășoară din prezent în trecut, Aleg și ascult, negura sunt, vremea sună. Ce a fost? cum a fost? ce i-a mai dăruit pe Cînd seara vibra de tristețe sub lună?

În noi s-a concentrat ca-ntr-o salină veche Atitea istorii și întimplări Și altele chemări... Întorc spre soare pe partea dreaptă obrazul, Îmi amintesc de umilințe, dar nu le mai pot numi. Întorc spre soare pe partea stîngă ochii. Îmi amintesc de suferințe, mă doare...

Nu pot uita, Nu pot uita... Și totuși Timpul se desfășoară în soare... Mă cheamă în alte istorii Cu toate melancoliile, Cu tot ce-am uitat și n-am uitat, Mă cheamă, și vin...

PEISAJ

Puterea vremii concentrată-n pietre Pulsează rar, pierzîndu-se-n înalt. Cîndva furtunile din cîvotarnă Au despicat un munte de bazalt.

Licheni și mușchi crescînd învălmășiți Peste asprimea stîncilor grămada... Trecu un vultur și trecu furcuna... Trecurăm noi și s-a născut baladă.

MÎINILE

Toate comorile lumii le-au strîns Mîinile, Timpul și visul, astrele și poemele. Mă regăsesc printre acorduri și aforisme Ca se ascund în chipuri de piatră ori de bronz. Toate frumusețile lumii în ochi se răsfrîng Și mîinile cu tulburare le string, din adînc. Le așează stratificate, cumînți ca într-o carte. Alături statuile, soarele, poemele Și din nou cioplesc mîinile Timpul și frumusețea, Și le revărsă-n noi Și apoi din nou în vers ori în piatră Într-o căutare inversunată.

DIMITRIE STELARU

NOI

Noi am venit din celălți, de pe prăguri ascunse dedesubtul timpului — cîntam și duram monumenta morților nelînviți înfrînți peste ochii de scut rișdicilor flămuri din feasta lupilor și singele ne încununa harta și tîlpile noastre crăpate însemnau viitorul.

Vinturi sub lucrămii țării apoi mîdularele noastre. Într-una din sud iar de la sud și miazăzi din sus, iatogane, oști înzăuata, lea păsări de jale, crăiești. Înțunecară sigiliile stelelor pămîntene.

Dar au rămas munți, ferestre deschise, piine și sare. Turme de aur pasc gurile raiului (argonauții făloși — negustori ai spiritului — dorm de mult) brazii — voinicii au pace în strune și cartea nu meceagăiește în salonul fără verbebre: ca un fluviu încercat de lună își desfoaie paginile în orașe proaspete.

Munți tineri ferestre deschise, piine și sare sîntem

MIRON CHIROPOL

CINTEC

Și toamna îmi așează pe față zile vechi și tot e sfîșiată iubirea în perachi, deși alături trecem ca alădată iar și-n istovit cutremur de cîntec reapar și-ți string brațele goale mereu cu un cuvînt ce-l spun peste dorință, letargic, întrebînd. Iubeste-mă atîta cît poți să fiu acum, cînd față căte tine, frumoasă, îmi supun și gura pe profilul tău moale o adost — de inimă tu încă, înfiorat și cast. I-am mîinile, i-am foto și umerii, i-am tot în apa ce ne duce privirile înoc cu frunzele-n cădere de piele ce-am uitat pe suflet din surisul acela, depărtat...

O NOVELĂ DE AL. SIMION

ÎN VIZITĂ

Baraboi îl înfruntase pe Ghiță Florea că are să-i pice în vizită. Era supărat. În ultimul timp necazurile se țîneră de el. Înti și întii nenorocirea cu fiica-sa, Olga. Fugise după un brigadier tînar, Necula. Crai mare, golan, smecher... Cu ani în urmă Necula ăsta drănitase. Fura lemne din pădure... făcea drăniță și cobora la cîmpe unde lui pe ea preț bun. Ascundea marfa sub fin în coșul cărții și așa colinda drumurile zile întregi. A-prigi și rai drănițarii... Soteara cuțitul ori secura de la briu cît ai zice pește. Se potoliseră apoi, e drept, și se apucaseră de treabă. Necula urcase și el la munte, se angajase într-un parchet. Obicurile însă nu prea i se schimbaseră. Trăise cu una, Sevasta... O lăsa cu un copil și se luase de alta... Îl trebuise apoi Olga, frumusețe și blîndă de s-o pu la rană. Baraboi... se turbeze. Cînd Necula i-o ceruse de nevastă îl arătașe poarta. Să-și dea copilă după un zurbagiu? Numai că fata avea socotile ei, o vrăjșie hotomanul și într-una din zile, după o ceartă amarnică, fugise de acasă. Nu mai așteptase voia nimănui...

nul N-o să se uimească el în fața lui Necula. S-a terminat. Nu vrea să-l vadă și nici s-audă de ei nu vrea. Fiecare doarme cum își așterne. Iuți pasul. Florea l-o fi așteptînd? Răsufliă cu acrială. Să-l vindece, să-l scape de năpastă... Ușor de zis! Păi năravul din fire n-are locuie... Da' o fi mînașă aceeași. Trăise cu una, Sevasta... O lăsa cu un copil și se luase de alta... Îl trebuise apoi Olga, frumusețe și blîndă de s-o pu la rană. Baraboi... se turbeze. Cînd Necula i-o ceruse de nevastă îl arătașe poarta. Să-și dea copilă după un zurbagiu? Numai că fata avea socotile ei, o vrăjșie hotomanul și într-una din zile, după o ceartă amarnică, fugise de acasă. Nu mai așteptase voia nimănui...

gătit, o ramă cu ulcele, oale, țigări prinse în cirige. Curat și plăcut...! Numai plafonul se muceuse și într-un lighean cădeau clipocind picuri mărunti. — N-a apucat să-l dregă, zise femeia. — Îl apăra pe bărbatu-său, o căină Baraboi așezîndu-se pe un scaun. — Da' unde-i? se interesă el. Nu cumva o fi șters-o de bine ce se înțeleseseră asupra vizitei? — I-a dus pe copii la reprezentăție. Trebuie să se întoarcă. MAT-ul e la un pas de căminul cultural, sootii Baraboi și pierdu nădejdea de a-l mai întîlni astăzi. — Dezbrăcați-vă, îl îndemnă nevasta lui Ghiță Florea, să vă pun seara la zăbiciț lingă foc. El se dezbracă și descoperi atunci apa scursă pe țol din cizme. — Lac, nu glumă, se necăji. — Nu-i nimic, îl liniști ea și oftă. Baraboi întrebă: — S-a mai domolit? Femeia își miși cercetător ochii. Pe chip îi apăru o expresie de suferință și teamă: — Știu de scrisoare, o lămuri el, am citit-o. — Se bucura într-un fel că o găsisse singură.

mat și popa care slujea pe atunci, da el de comuși nu s-o despartit... Nu-l scoateți, bade Baraboi! Baraboi se scărpină la ceafă. — La grea caznă mă supui, femeie. — Nu-l scoateți...! — De unde ai mai scormi-o? se supără Baraboi. Pricipi românește, ori nu, pricipi? Ori să vorbesc cu tine pe englezeste! L-au înspăimîntat ca să-și bage mîinile în cap, prostul... — De aia am scris și eu! Să-l scuture, să-i treacă nebulinelle!...Da' nu să-l ocărăscă în adunare și Doamne păzește să-l alunge...! — Își făcu repede cruce. Baraboi rise. Ileana își șterse lacrimile. — Eu is bătrîna. — Da' cu? — Ileana reveni pe a ei. — Se frîmîntă... parcă s-o sfrîjit cu dinul. — Ei, o chelfineală în adunare nu i-ar strica. — Of, Doamne...! — Da' nu-i rău că se frîmîntă, căută s-o dregă Baraboi. Femeia tăcu și figura ei trasă recăpătă expresia de apăsare și disperate multă care-l izbise pe Baraboi la sosire. — Unde s-a rus ghiventul în acest Ghiță Florea? — se întrebă. I s-o fi

MAT, la Samuilă. Cere un kil de vin pentru această. Samuilă și restul mușterilor să pice jos. Cum adică un kil pentru a-casă?... Că pînă deunăzi golia trei, să nu-i fie de dochi, stînd într-un picior... Să vezi și să nu crezi. Cît trăiești te minunezi, tot lucruri noi afli. Baraboi holotă gros. — Că prea le înfloresți, miri Florea. — Eu, mă? Una mi-e crucea... — Ei, ei, mai departe, îl îndemnă Baraboi. Florea încercă s-o curme: — Nevastă, niște pahare. — Cîte două de căciulă. În-tări Grigoriță. — Da' voi v-ați afumat pe drum, observa Baraboi, că prea vă joacă ochigros. — Nu, asta nu, protestă Grigoriță, că doar nu sîntem bețivari, să ne cîntim pe șanțuri. Și după ce sorbi un pic din băutura turnată în pahare de Florea și se schimonosi ca de la sare amară, urmă: Vasăzică Samuilă și ceilalți mușteri, tablou. Cum să nu-l scap eu de bătușorul pe prietenul meu? Adică nu-i în stare să înghîție un dorobănt? Să-și închipuie marțafoii că altceva decît apă și lapte nu deslușește? La niste țuică înocao! — Aha, se dumiri Baraboi.

Florea se fol în scaun. — Necula-i om cinstit. N-o crezut nicodată balivernele scornite pe seama mea... Nu-s registre și socotile de tine, mi-a zis. Intorce-te la tapînă... Aici a cam scriinț-o el... că chipurile nu m-aș pricepe. Da' baliverne n-aș crezut... Iar mneata îl ții de golan. O fi fost da' nu mai e... Ehhe... Fornă pe nas. De ce țai-ai izgonit fata, nea Baraboi? Rise. Am glumit, zău, că de fapt nu mă interesează... Baraboi se întunecă. — Hai să mai bem un rînd, propuse Grigoriță. — Eu pe Necula îl cunosc, stăru Florea. — Să mai bem un rînd, zîmbi împăcitor Grigoriță și adăugă: — Încă un rînd, merge... ha chiar și două. Secretu-i să nu întreci măsura... Nici la femei și nici la băutura... Zău... Is faime, da' cu măsură... Făcu o pauză. Iar de Nechita, bre Florea, degeaba te-ai supărat. Nu-l arge. Prea se crede deștept. S-a mai schimbat însă și el. Azi la cămin mi-a întins mîna. m-a întebat de una, de alta. Și de tine m-a întebat, să mă dăci mint. — Hm, normal Florea. — Și de bile, manele n-a interesat... E clară chestiunea, la mîntea cocogului. Da' n-am vină... Graficul ca grafic, numai că situația pe teren... de...! Se porni să explice situația din parchetul Văratec. Tu m-auzi Baraboi?

Desen de EUGEN MIHĂESCU

curte Grigoriță, brigadier într-un parchet la Văratec. Da-nocro? Baraboi se oprî. — Ia încoale...! și arăta cu mîna înainte. — Nu rămîi? Grigoriță, responsabil de grupă sindicală, se ocupa într-un fel și de activitatea culturală. Hai, bre, că-i interesant. Să nu-ți pară rău pe urmă. Baraboi îi explică situația. — Își zise apoi că n-ar strica să fie doi, el și Grigoriță. În doi ar fi alceva. Grigoriță e meșter la vorbă, știe să nalțe și să coboare cu țile tonul, să dea pîlde, să amintească nume de învățați. Grigoriță se scărpină la ceafă. Nu-l încintase propunerea. — Păi și Trandafir... căută Baraboi să-l convingă. Dar nu-l convînce. — Nevastă-i în vizită? se scuză Grigoriță. A ocupat scaunul... Baraboi ținea mijlocul drumului cu gîrișă și nu calce în băltoace. Mai claxona din spate un camion, mai trecea o căruță. Cînd pătrunse pe poarta casei lui Florea era ud learcă și numai stropi de noroi. Îl hămîi prin curte un cîine în jur toate arătau vrazite. O magazie lăsată pe-o parte se sprijinea în doi drugi, acoperișul cotețului atîrna spart, prispă scîrții și se înfundă ca un leagăn sub pașii lui. Bătu în ușă și apăsa de clăntă. O femeie slabă îl deschise. — Dumneată? se miră ea și zîmbi. Polțiți. Îl conduse prin tînda strîmă și încărcată de lucruri. Abia în cameră, la lumina lămpii apătată de un cui pe perete, o recunoscu. Nu prea se păstrau tinere femele la munte, a lui Ghiță Florea îmbătrînisse însă prea din cale-afară. Și doar... dacă împlinise 40 de ani. Baraboi o revăzu iar fetiță cu rochiță pînă la călcioie. Deseubi un pat larg, cu tablă băiuite pe care așternutul se afla strîns frumos, nu o cuvertură, o masă cu mușama, un cufărș și două bănci lungi servind desigur și ca lavită de dormit, apoi lingă cuptorul mare cu plită pentru

Da, s-a domolit, răspuse femeia. Glasul îi sună uscat, neconvîngător. — S-a domolit? întrebă Baraboi a doua oară. — Ea abia își mișcă buzele: — Mi-a ajuns căputul la os, altfel nu-l reclamam. — Tu... Voi să-i zici pe nume, dar f-i uitase. Cum te cheamă? — Ileana. — Tu, Ileana, rostî Baraboi, cald, încurajator, să nu te pierzi cu firea. Scrisoarea a intrat pe mîinile lui trebuie. Și te-om ajuta pe cit ne-o sta în putere... Ea lacrimă. Baraboi se rezemă într-un cot de marginea mesei. Iată că Ghiță Florea nu e doar Ghiță Florea ci și această Ileană chîmă și niște copii amărîți, vai de steaua lor. Un om însemnat și alții. — De mult are patina?... Ileana surse trist. — Îi slab. Nu-i în stare să îndure treaz nimic. O bucurie îl doboră, un necaz și mai și... Schiță un gest a lehamite. Bea de aceea într-una. Și bucuriele se rîreș și necazurile se adună. Cu palmele împreunate la piept și această Ileană chîmă și niște copii amărîți, vai de steaua lor. Un om însemnat și alții. — De mult are patina?... Ileana surse trist. — Îi slab. Nu-i în stare să îndure treaz nimic. O bucurie îl doboră, un necaz și mai și... Schiță un gest a lehamite. Bea de aceea într-una. Și bucuriele se rîreș și necazurile se adună. Cu palmele împreunate la piept și această Ileană chîmă și niște copii amărîți, vai de steaua lor. Un om însemnat și alții.

trăgînd de la povestea ceea veche? Nevastă-sa îl apăra. Inseamnă că mai nădăduiește. Trebuie și el, Baraboi, să încerce să-și apropie altfel, cu răbdare, cu chibzuință, să găsească potecua prin care să-i pătrundă în suflet. Răsunară bocănituri pe prispă. Ileana tresări și se îndreptă spre ușă. Din tîndă răzbătură glasuri și șușote. — Ehe, munte cu munte se întîlneste, dar noi doi, cuvîntă din prag Grigoriță. Nasul i se înroșie, iar ochii îi sticleau de violențe. Multămiți de musafiri? i se adresă Ileana. În spatele său Florea se lîzea într-un dînte și acela negru și ascuțit ca de drac. — Păi cum? voi Baraboi să-l ja la trei pazește, dar renunță. — Eu numai pînă acolo cu diavolii mei, se scuză Florea. — De ciuf l-am tras, povestî Grigoriță. Se așeză dumnealui drept în fața mea și privește și se distrează și aplaudă... ce mai, tîhni. Eu mă holbesc în ceafa lui. Da' mare-i grădina lui Dumnezei! Îl apucă, după o melodie populară, de guler și-l răsucise către mine: „Ce faci, bre?” Iacă și eu la spectacol” răspunde. „Foarte frumos, da' n-ai pofit tu pe nimeni în vizită?” Ghiță se miră. „Eu?” Ceapă n-a mîncat și gura nu-i miroasol! M-aplec să-l amiros. Putea... aoleu, aoleu...! „Ce zici mă că n-ai mîncat ceapă, că duhnești...” Îl explic nevestatei că om o treabă și-l invită afară: „Tu în loc de piele, î spun, ai pe obraji pingea! Umbilă bietul Baraboi prin aștia ca să nu-și calce cuvîntul, iar dumneata... Păi trăiești în ploaie?” Ba, cică, numai ce mă pregăteam să plec... — Așa-i, îl întreruse mîlînit Florea, chiar că mă pregăteam să plec. — Bun, continuă Grigoriță. Îi spun: Hai că te înșotesc. Se uită Ghiță dînt-o latură la mîna. M-amea împotriva? îl întreb. Nu, mormăie mnealui și țesim în stradă. Aici Ghiță își amintește că-i gazdă și urcăm scările la

Păi? M-am temut că neobișnuit cum e cu alcoolul să nu facă o criză. A rezistat însă, slavă cerului. Ileană dragă, să dai acatiste la biserică și s-aprînzi o luminare pentru sufletul cît pe ce răposatului Ghiță Florea. Amin! Și cîinci cucuric cu ficare. Ghiță Florea abia își muie buzele. — Apă sfințită, mă, nu-l slăbi Grigoriță. — Dascăl să fi sîjuns, ori popă, zîmbi întunecat Florea. După cum turu și de protopop ai fi fost acătării. Își mișchie încet peria deasă cu fire albe a bărbii neruse. Duse vinul la gură. Hai noroc! — Noroc, răspuse Baraboi. — Adică ai observat, rise Grigoriță. — Ei, fie ce-o fi... Baraboi nu înțelegse. — Se leagă ori nu se leagă Nechita de mine...? se interesă Florea. — Nu se leagă, îl potoli Baraboi. Da' nu mai da nici tu ocazii. — Hm! — Nu se leagă, mă! — Eu is pătit. Nechita-i om al dracului... Rîdică problema în organizație... Nu-l poate oprî nimeni... Anafura lui... — O cunoști? — Adevărat, nu-l poate oprî. Ghiță Florea se înversună: — Adică o să mă judece în organizație... Baraboi se infurie. — Da' tu ești turc? Și la urma urmei ce te sperii așa? Că nu te-o spînzura. Dacă ai zbricit-o, apoi să-ți știi să și plătești... Ei, comedia!... — Dă... Incuviință sumbru Ghiță Florea... doar că pe amîndoi ar trebui să ne judece. — N-o să te judece, repetă Baraboi... Domolește-te însă și tu... Las-o încoale de otravă!... Apoi tresări de parcă abia acum ar fi pricipit sensul cuvîntelor lui Florea. De ce... pe amîndoi? Florea tăcu. — De ce? stăru Baraboi. Grigoriță întrebă și el: — De ce, măi?

Baraboi olatină din cap. Se amestecă în convorbire și Ghiță Florea. După el cifrele s-ar fi realizat și la Văratec dacă s-ar fi lucrat cu mai multă socotă. Grigoriță se supără. Nu-i de ieri, de alături la munte. Ghiță Florea nu voi să se certe. Era gazdă și nu se cădea. Se vedea însă după expresia feței că nu-i împărtășese părerea. Umplu iar paharele. Baraboi îl sorbi pe-al său dînt-o răsufărare. Veniră apoi copiii de la reprezentăție: doi băiețai de o schoapă și o fetiță mai măricică. Fetia aducea la chip cu maică-sa. Așa o fi fost și Ileana la vîrsta ei, cu pielea de alb-roz și codite galbene, de aur. Nu le mai stătea gura de multumire și pentru că văzuseră jocurile naționale de la cămin și pentru că găsiseră casa plină de ospați. Iar cîrmea pe la ei vrenu mușfiri mai de Doamne-ajută! Și se foiau astfel de parcă ascundeau o taină. Se întorceau într-una către ușă și abia își țî-neau rîsul. În sfrîjit... în prag rîsări nevasta lui Grigoriță, scundă și grasă, cu cercuri de osînză sub bărbie. — Asta ț-e treaba, bre? Își luă minioasă băbatul în primire. Tu chefuești și eu singură ca proastă! Își desprinsse din agrafe șahul. Copiii hohoteau. Grigoriță se ferea mualcit după Baraboi și Florea. — Noroc de Mihăiță, urmă femeia, că a tras cu urechea și v-a dăbuit. Îl îmbrățișă pe cel mai mic dintre băieți. Mîna-l-ar mama că-i tare scump. Se apropie de pat, să se așeze pe margine, și podeaua scîrții sub pașii ei. Se jelu: N-am avut și eu parte de un copil... Oh, și cît am vrut. M-am gîndit să cresc unul de suflet... să fie al meu. Am rugat-o pe Maria din Tolooa, e cabanistă acolo, să-mi dea băiețul, că are nenorocita un băieț făcut de fată mare... Nu s-a înduplecat. Respiră adînc și pieptul i se sălta puternic sub buză. Cu cine nu-i trebuie, Dumnezeu e darnic și cu cine-i trebuie... — Hai, hai, se rîdise blînd Grigoriță, fără vîlcărie, că de aceea fug eu de tine. Și-ai întinse un pahar. În sănătatea ta și a dumitale, Ileană. Bău și dînt-o dată își aminti: „Aa! zis de Maria din Tolooa... Colecu, ce m-am clondănit cu Alexă Cătare că i s-ar potrivî numele de cafri și nu de Cătare... Nu-l lasă pe fusul se se însoare cu ea... — Care Cătare? întrebă nevastă-sa. — Unul Cătare... — Să se însoare cu... cine? se miră Ghiță Florea. — Cu ea, cu Maria din Tolooa. — Muiere frumoasă, nu? — Adică ai observat, rise Grigoriță. Baraboi se încurcă necăjit. Uităse... Trandafir îl rugase și pe el să pună o vorbă bună pe lingă Cătare. N-avăsesse însă ocazie și nici cu firea nu se omorise căutînd-o. Fîlcăul i se părea în putere. Să se însoare singur fără propoște... Tîții. Și Trandafir asta... — Păi cum dracu' să se însoare...? deslusi el vocea nevastei lui Grigoriță. — Rîie n-are, iar necazuri, de...! se trezi Baraboi vorbind. — O cunoști? Baraboi n-o cunoștea, dar dacă Trandafir îl rugase, merita pe semne un pic de atenție. — Fată de treabă și cuminte... Grigoriță clipi hitru din ochi. — La uite? se miră el. Da' cu Necula cum rămîne? Baraboi nu răspunde. Apoi iar ciocnîră și discută pe îndelete despre o multime de lucruri. Ileana tăiașe felioare o bucată de slănină și Florea zdobrise în pumn cîteva cepe. Petrecură astfel pînă seara tîrziu. — Mai treceți pe la noi, îi pofti, la plecare, Ileana. Ghiță Florea îi conduse pînă la poartă. — Mai bate un cui într-insa, măi, că s-a dărîpănat, spuse Baraboi. — O bate... — Bura, bura într-una.

Se întorsese de la raliță pe trece boii pe la jghia-bul finții să-i adape, îl lega sub salcîmii din fundul curții. Băieții, dor-nici să prindă cît mult timp de odihnă, rîm-caseră în fugă și el rîm-case singur cu Lisăndrina, care îl puse în curent cu ce se mai întimplase pe acasă, prin vecini. Prinsese ceva de la frații ei și în tot timpul mesei nu-l slăbi de loc: — Tată, nu e așa că mă ței și pe mine?... Merg și eu în Dumbrăvă... — Bine, bine, căută el să amine o hotărîre. O să te iau, ce să fac? Du-te mai bine de țe culcă, și cînd o fi să ple-găm îl trimiț pe Mărin să te scoale.

— Nu, nu mă culc, dădu ea cu îndărătnicie din cap. Așa a fost și cînd v-ai dus la Ză-voi, nu m-a deșteptat nimeni, și după aia mi-a spus mama că eu n-am vrut să mă scol. În fapt și el îi spusese la fel, dar ea trecu peste amănuntul ăsta cu bună știință. Am să mă țin după mamele și ai să mă ței, că doar nu mai sînt mică să mă duci în ciuș, se răsfăța ea.

După ce mincă, Matei Sa-plai se duse în arie să mai arunce cite un maldăr de bur-ian dinaintea boiler. Anul fusese ploios și iarba crescuse prin toate coclairiile, încît tră-

alii! Capetele creșteau cu fiecare an, se adăugau dobin-zile, care nu erau mici. Pînă la urmă a dat și lotu ca să scape... I-au rămas copiii fără pămînt de sint astăzi slugi la alții și el dă grîu la lopată în magaziiile negustorilor...

Dar copilul nu se lăsa îmi-dicat, continua sărăutor, cu aere de om mare.

— Stiu că n-avem, dar uite cum zic eu să facem, și el se opri să tragă aer în piept... Anul ăsta cumpărăm o piesă mai mare, la anul alta, în timpul ăsta eu mai trec pe la fiare vechi, că știi ce poate să se ivească?! Ne e mult pînă punem mina pe o trupă și după aia în fiecare an mai luăm cite o piesă, două... A-tunci vindem vaca, cum-părăm ce mai trebuie și, gata, ne-am făcut cu se-cerătoare. Alfel nu scă-păm de seceră. Tată, eu ter-min acum patru clase și am să mă duc la meserie... Să știi că la seceră n-am să viu să mă picu cu ceară... Dacă avem secerătoare, eu umbu cu ea și dacă nu fi-o plăcea... Am s-o întrein, am s-o fac să puie ca de mină.

Fetița se opri în loc și cînd frațele ajunse lîngă ea, îi făcu brînci: — Mai lasă-l, mă, pe tata în pace! Știi tu să umbli cu secerătoare?

Băiatul vru să-i răspundă la fel, dar era Lisăndrina și

Copiii înțeleseră și se aster-nură la drum. La Brebină, unde tatăl trebuia să umple ulciorul cu apă, se opri. În virful dealului copiii își uitaseră de îndemnul tatălui și se opri să se uite peste Li-vezi. Dar Matei Sa-plai nu le mai îngădui.

Grîul înflorise mai de mult și acum era pe trecute. Atîta cit se mai păstrau, florile se traseră în găoaaca lor. Se-cara, mai timpurie, se tre-cuse, mustățile îi erau de acum asup, țepoase... „Anu ăsta, batem precis suta de duble la pogon”, își spusese Sa-plai.

Marin îl lăsase în pace pe taică-său, dar grîul îi era numai la secerătoare și ar fi multumit și cu una simplă, cu o pologară. Se și vedea plin de usoare în patul secerătorii: să te uiți în urma ta și să vezi culcate la pămînt zece-douăspre pogoaane pe zi, ce mare m-aș ține eu! Și el zîmbi. Ajunși în capul locului, Matei fi-xă ordinea de bătaie: în stînga Lisăndrina și dincolo de ea Marin. În dreapta Costan-din. Din mijloc el putea să controleze dacă nu le-au scă-pat spice nefățite. Era des-culț și cînd călca peste pămînt tras se simțea înviorat. Fetița abia se lupta cu zidul grîului... căuta cu ochii el vil spicete de seceră, numai că îi venea greu să le la în gura secerii. Ajungeau pînă la obrazul ei obosit. Tatăl trebuia să-i învețe cum să înainteze prin grîu ca să nu-l frîngă. El avea știința mersului prin grîu, înclina laba piciorului și-l spinteca cu latul ca să nu-l frîngă. Zidul de trestie i se deschidea în față și el numai își tragea trupul înain-te. Cîmpul mirosea a rod, a primăvară și ei pluteau toți patru în peria aceea de lujere tinere, crude. Spicetele de se-cară zburau din mina lor în-armată... pealele rămîneau în urmă boante, sterge. Matei înainta, înalt și puternic. În palma dreaptă, ținea strîns, de la rădăcină, trupul coasei. Înășurată în cirpa adusă de acasă, să nu-l bată la mină. Mișcărilor îi erau mici și aspre. Dintr-o singură răsucire a pumului spicetele de seceră secerau în sus ca niște lăcuste, sprintene, iute. Cînd unul din-tre copii rămînea în urmă, el se lăsa în partea aceea ca

— Cum?! Și Matei se ră-su-se spre băiat. Ai fi în stare să te duci acolo ca să te trînzească?... La gin-dul că ar fi putut face o altă de mare greșală se înfioră. Să știi de la mine, mai bi-ne stați în ploaia lîsteavă și pe supt copaci să nu vă calce piciorul... Să nu faceți în viața voastră așa prostie!

Ar fi vrut să le explice mai pe larg, dar furtuna nu-i dă-dea răgaz. Dinser nor venea acum un suflu de viață. Ca un lat de palmă, peste fața grîu-lui venea un roi nesfîrșit de rîndunici. Pugeau din fața pră-pădului... Rămase apoi numai vîntul, care mugea, se frămînta, se abținea. Venise acum rîndul ciocilor; se amesteca-se, se împeștrăseră și co-fofele... Băteau aerul greosie, obosite. Nu țînură seama de-ștă să nu se izbească în pieptul oamenilor. Și iarăși se făcu un gol, pînă ce sosiră și vră-biile, cu zborul lor fără spur, umplînd cîmpul cu un uruit mărunț, de parcă erau un roi de măsini de cusut. Sim-țeau că norul le ajunge din urmă și îi făcură la stînga, mai spre Călușăreasa, unde pu-tea să găsească adăpost în crengile copacilor.

Era acum mai liniște, dar lor le treceau încă pe sub ochi rînduniciile ce spintecaseră aerul ca niște săgeți, vrăbiile zăpăcite, speriate... Vîntul par-că îi sorbea din toate părțile.

Matei aștepta ca în orice clipă norul să secerăm din venin. Își băgă degetele în gură și, ca să răzbească ara-lia, fluieră din toate puterile.

Marin îl văzu și o luă la fugă, tîrînd în urma lui min-teanul.

— Mi-e frică, se văietă fe-țița.

Tatăl se întoarse spre ea în-grijorat.

— Ce e aia că-ți e frică? Esti cu mina sînt și frații tăi... Să nu mai aud o vorbă ca asta. Are să ne ude, are să ne fie frig, și?... Să nu vad că plîngi... Pînă acuma nu ne-a mai fost nouă frig? Ba ne-a fost, și încă bine!

Se întoarse și se uită peste cîmp, încercînd să pătrundă prin aburul furtunii. Păsările cerului se pierduseră de mult. Simți nevoia să mai vadă o linie vie și el căută o furni-că, un viermișor, dar nu des-coperi nimic. Norul coborîse, era aproape, aerul se involbu-

narea fratelui mai mare. Stă-teau cu spatele în vînt. El luă grîul și înconjură cite un rînd de snopșori ca un fel de ază-vadă. Dînică întoarse capul, oftă și apoi lăsă fruntea în piept.

Matei Sa-plai rămăsese sin-gur nu se mai vedea decît o fumărie, un pirjol... Se mai uită o dată și avu sentimentul că ghișele au căzut în ge-nunchi, pentru rugă... „Ține-ni-l Doamne!” Și el șterse cu podul palmei stîngi spicete ce-l izbeau, mari și grele.

Piatra cădea rar, mare cit oul de biblică... Ploaie, nici măcar o picătură.

Matei Sa-plai văzu negru în fața ochilor. Se uită în sus, dar se stăpîni și nu spusé nimic. Nu avea rost să-și sperie pe copii. Piatra venea în trim-be, izbită. Ațalia îl apăsa din toate părțile, încerca să-l cîm-tească, să-l frîngă. Își puse mînteanul în spinare dintr-o singură mișcare, într-un mo-ment de răgaz lăsat de vînt.

Prinse pulpelele mînteanului în mîini și măsura din ochi cum poate să acopere mai bine copiii. Semăna cu o pa-săre uriașă, prăbușită de obo-seală și neputință. Mai încet-că să controleze încă o dată cum stau copiii, dar timpul nu-l lăsa, nu-l aștepta. Piatra izbise marginea trăistii, ridi-cată în sus... Nu mai văzu nimic. Cîmpul se fră-

răcescă. Apa curgea din cer lîsteavă și el o simțea ca pe o mîngiere... Se opri. Matei Sa-plai încercă să se ridice, era înțepenit. Pînă la urmă izbuti... Împinse pe ceață tra-ista, care îi astupa vederea, era ca o matahala. Își șterse ochii... Din zidul năpraznie de grîu „crescut în prostie”, nu mai rămăsese decît o leasă.

Spicetele, lujerele tinere, ză-ceau în pămîntul frîmțat. Mînteanul i se desprinsese de umeri și o porni în jos. Nici nu încercă să-l opra-că... Apoi se traseră în sus și băieții... Numai fetița nu se mișcă. Tatăl se plecă îngrî-jorat și o ridică în brațe.

— Tată, vezi să nu omori rînduniciile... A scăpat și ea, săraca!

Marin făcu un pas în stra-tul adine de piatră și se trase numaidecît, de parcă l-ar fi ars.

— Tată, nu e așa că la anu noi n-o să mai mîncăm pline? Fetița tremura de frig și tatăl încercă s-o acopere cu brațul.

— Tu ești mică, nu te mai gîndi la asta, v-am lăsat eu pe voi să n-aveți ce minca!

Era greu să se poată stă-pîni, și aproape fără voie pri-virea îi fugi peste cîmpul pă-rădăut, se întunecă la față și se temu că are să-și piardă firea. Tăcea cu toții. Fetița vru să-și dea drumul și grî, dar el o opri de teamă că are să

FLORENȚA ALBU

BĂRBAȚII DE LUT

Noaptea ies din gorgane călărășii cu iarba crescută în bărbi; vîntul trece printre pelinuri, plecindu-le spicetele prăfuite. Luna înecă în ceruri cîmpele; stelele mută crugul țării din timp în timp, din timp în timp...

Greorii torc veșnicia ca Parcele, împărînd-o pe zile, pe ani, pe destine.

Bărbații de lut privesc cu mina streoșind spre miezul lumii. Părul sălbăteci de rădăcini înverzește-n lună, numai ochii sînt ochi cu pulbere de două ori o dată pentru pămînt, o dată pentru timp și ochii lor ne străbat visele cercetătorii și neînduplecării.

Lor și aceluia care se-aud născîndu-se, cu stelele și cu semnele sub coaja lumii, și celor care și-au lăsat oasele-albite de-a lungul căii robilor, dintr-o istorie în alta, și altora-angrași în balade — nemuritorii, bărbații din care rodește pămîntul, lor le aducem noaptea aceste grîne și lumini să ne cunoască și să ne recunoască...

O, timp înlănuț, prin noi, cine ar cuteza să iasă din șirul tău, să nu se supună marilor legi de dragoste și creștere ale acestui pămînt?

NIMB

Va fi să mă mai cheme-odată, peste timp, satul crescut în soare, cu toate clopotelele tremurătoare-ale zării și-oustrului, sat zăgărit cu zeii rodniciei, cunoscuti nouă, după nimburile mari, de pămînt.

Va fi, firziu, să mă mai cheme — păstrează-i, suflete, albastrul și-această însorire veche-a prispelor și capetele florii-soarelui în care bate ca-n talgere sonore, vara, de-a lungul drumului subțire, răsucind un dor și-o depărtare pînă-n cer!

Păstrează-i, suflete, mîreasma din dimineața asta, a florilor de grîu și-afuzalee, cînd trec pe drumurile prăfuite, cu pasul măsurat, caprelor satului, purtînd în coarne soarele aprins.

Păstrează, suflete, și-această duminică de pace, șirul bătrînelor în negru și fetele lor strîns bine, împăturite demn, să nu se vadă dedesubt durerile care-au trecut și-au ars și numai înăuntrul țipă — păstrează, inimă, această neuitare și tăcere.

Lasă și-obrazul mamei, împăienjenit de lacrimi și soare cînd, rămasă-n poartă îmi mai face semn cu mina pînă cînd mă depărtez și se depărtează —

O, și-altă vreme se prăvale între noi; și prin vreme îmi mai face semn cu mina să mă cheme înapoi, din răsucirea arșii, cu finții.

GRÎU

Și eram grîu, cu grîul, și rădăcina mă durea de cer și vîntul mă pleca și mă urca între lumini și umbre; aș fi putut să curg și să rămîn stărilor mă exprimau și toate zările-ncercău să mă cuprîndă. Eram răsucire pentru vînturi și-nstelări și vara mă sîrbătorea, mă seceră, prădîndu-mă, și nu știam cînd mă doare și cînd mă bucură festinul omnesc al împlinirii, sfîrșit pentru o altă trupă și-mpîlnire.

Frumos mă faci să sufăr, timp, oglîndă netocită, oglîndă vîi metamorfoze! Lasă-mi numai ochii copilului, să te privesc mereu, umindu-mă, lasă să sune pentru ai, în veri, trompetele macilor și lasă-mă să scut pentru fetele norilor stărilor mele fantastice, căi înaripați și bosmele mele;

și pierde-mă, și crește-mă cu firea clipă plină — sint o sămîntă-n care încredințe, pămîntule, lumină!

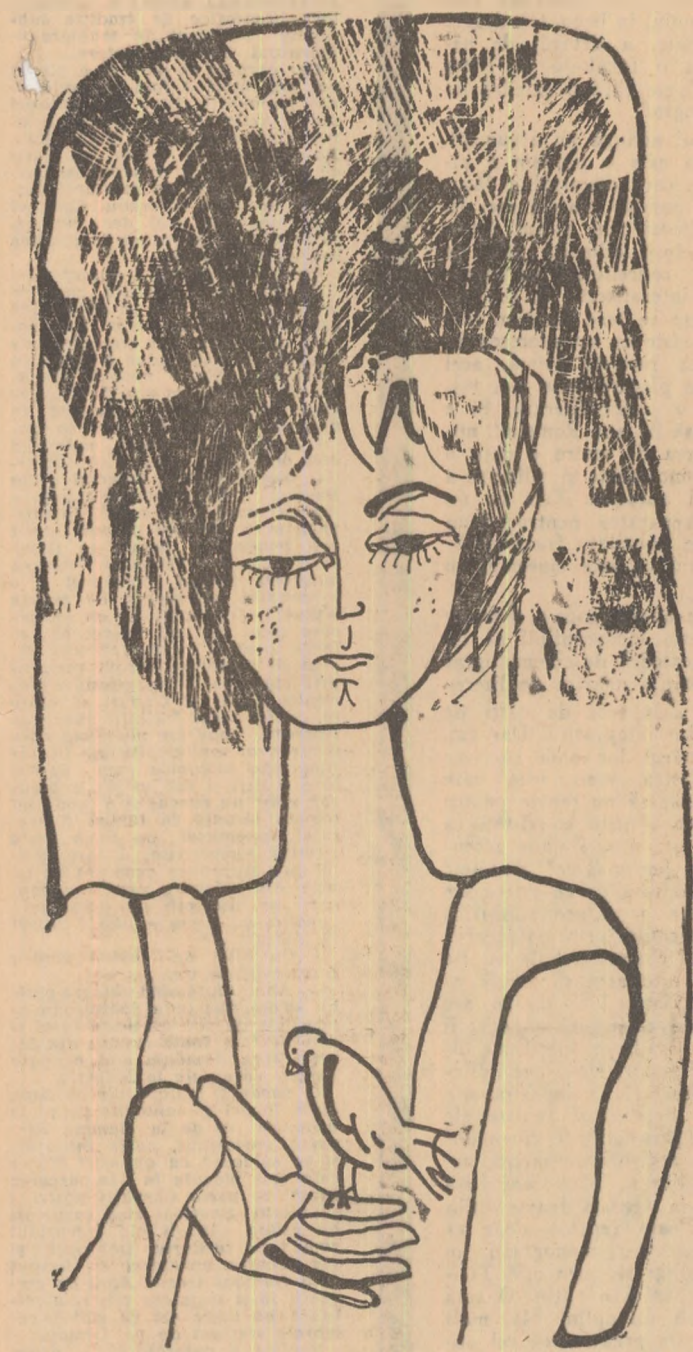
DESEN PE STICLĂ

Un pepene scobit, aprins, în seri de vară — felinar; bunicul trece-n cer, arar, minindu-și carul cu dovleci; prin praf de uliți scormonesc, scăpări din lanț, taurii roșii, și cîntă-a miez de zi și-a noapte cu vreme-n goșta lor, cocșii.

Răsar, de cine știe cînd, pe fața lumii, drumuri, stela, ferestre, pluguri și-ntrebări și ne jucăm în nopți cu lună de-a bobă oarbă, printre ele.

Din cînd în cînd, din cînd în cînd ne-ncrăcîmăm o-o stea, c-un gînd și-nmămurim.

Pe cînd, departe, umbrele mici se duc jucînd.

geai oriunde coasa în ea. Cînd să intre în casă își arun-că ochii la fințina: Lisăndrina se spăla.

Era înfierbîntat, obosit. În ziua aceea rălîșase două po-goaane și jumătate și, ca să nu i se aprindă vitele, se sculase din viul nopții. Ralița este obositore și mai ales urticioasă. Apa cade de cu seceră, din scapătul soarelui, așa cum se întimplă în anii plo-șoi; frunzele de porumb șterg l'nele oamenilor, sorb apa ca un burete și se lipsesc de trup de parcă ar fi mistruite. Frigul se amestecă cu senzația aceea neplăcută de umezeală și ține așa pînă tîrziu, cînd soarele prinde putere, și cînd hainele se usucă, rămîn pe trup ca o scoară.

Era după namiază și soa-rele începea să dea semne de oboseală. Sa-plai și copiii erau la poarta curții cînd femeia îl strîgă din urmă:

— Matei, bine mă omule, pleci d'acasă cu copiii și nu lei măcar un mîntean?

Avea dreptate, și el îi trimi-se pe Dînică să aducă toata. Copiii mergeau înainte, băieții mai cumpăniți că erau obosiți, fetița de parcă plutea. După ce ieșiră din sat, Marin, băia-tul cel mic, rămase cu taică-său, cu gîndul să-l facă să cumpere secerătoare.

Tatăl se opri în loc și se uită lung la băiat:

— Taci mă din gură, că n-am aju-ls să mă judece copiii, și el zîmbi fărî bucurie. Bine, Mărine, crezi tu că nu vreau eu să iau secerătoare?... Vreau eu să iau secerătoare? Ce zici tu că mie îmi place să măsur locu cu pumnu?!

În '92, și el o porni înainte, ne-am trezit în sat cu unii cu servilete. Voiajorii. Unul era reprezentant de firmă cu ma-sini de cusut, altu de seceră-tori-legătoare. Știau oții ce ne arde pe noi la fîcați. Nu e rău, am zis eu, mai ales că le dau și în rate. „Ce drag i-o fi apucat p-ăștia să ne facă pe noi cu secerătoare” m-a în-trebat mă-ta. Am stat, m-am gîndit, am scuit lucrurile pe toate fețele, nu știam ce să cred! Radu lu Ceampu e-a grăbit săracu, a luat una le-gătoare. Să fi văzut-o pe Stan-ca ce se umfla ca proasta: „Am scăpat de greu, nu ca

știa că nu se face. Fata tre-cuse la altceva și nu se mai gîndea la el.

— Tată, continuă ea, nu m-aș încumeta să merg sin-gură prin grîu, mi-ar fi frică... Este cită mică grîul... Era atît de serioasă, încît tatăl își dădu seama că îi era frică de pe acum. Se apropie de ea și-l cuprînsese umărul mic în pal-ma lui mare, muncită.

Și parcă altora nu le e frică, rise el. Uite, eu am să vă învîț cum să faceți primă-vara cînd se ridică grîu, ca să nu vă mai fie frică... Uita-ți-vă peste cîmp, așa...

Un timp el tăcu din gură, apoi îi întrebă:

— E, acu ce ziceti, vă mai e frică? Și el, văzînd că fe-țița nu ajunge să vadă, o luă de subțiori și o ridică în sus.

— Vedeți valurile pe care le face spicete? Uitați-vă la talazurile alea, e parcă o apă, te duce cu mîntea nu știu unde, te ia frica...

Fata parcă se trăgea în sus din mîinile tatălui ca să vadă cît mai departe:

— Este nu știu cum, dar îmi place... parcă e o pînză pe care o bate vîntul pe de-dejos, parcă e o fată de masă pe care o trage cineva peste spicu grîului. Ce bine e să fii mare, să vezi pînă la sfîr-șitu pămîntului!...

Matei Sa-plai nu mai avea nici o părere de rău că luase copilul. Vru să mai spună ce-va, dar se gîndi că pierde tim-pul. Grițele abia se mișcau sau numai lăsaus impresia de miș-care. Pe cer apăruse un nor singuratac care se întinse cu în-cetul, cuprînzînd zarea ca un brîu îngust de aburi. Bă-tea în vînt. Apoi orice adiere de vînt pieri și liniștea deveni desăvîrșită. Zăpușeala era acum mai greoasă și atmosfera prinse să fie forfecată de vir-tejuri fierbinți. Venea pe firul Vezii, către Dunăre. Apa și pădurile, cu umezeala lor, trag norii, îi fac să-și dea drumul la apă... El păstră pentru sine îngrijorarea, de teamă că au să se sperie copiii, și îi îndem-nă obișnuit, banal:

— Hal să mergem mai re-pe-de, are să ne prîndă noap-tea!

să-l ajute, să-l împingă în-ainte.

Lisăndrina se oprea în loc, își ștergea fruntea și se apu-ca din nou de treabă. Tatăl încercase să o facă să se odihnească pe mîntean; el îi era frică, dar de rușine nu vru să asculte. Pînă la urmă se trase singură spre răzor. Mergea în rînd cu el, iarba nu îi ajungea decît pînă la ge-nunchi. Loturile din Dumbră-vă sînt lungi, cit două linii în altă parte. Peste grîle plu-tea încă boarea de a po-pulului. Mai era o postată bu-nă pînă la capul lotului. Soa-rele cădea spre asfințit, din ce în ce mai repede. Norul îi învaluisă cu aripa, era acum deasupra lor... Fulgerele se întindeau filifind, forțeau înălțimea, ca să coboare în lanț rupt... Apăreau pe nea-șteptate, cu stăvîliri noi, puternice. Matei Sa-plai re-muțase la ideea că tre-buie să termine tot lotul. Ar fi vrut să plece, dar casa bă-ieților popii, unde ar fi pu-tut găsi adăpost pentru el și copiii lui, era prea departe. Pe fetiță ar fi prins-o nădu-șelile destul de repede și numai să ploaie era de-ajuns ca să se întimpele o nenoro-cire. Și el se hotărî să rămî-nă pe loc.

— Tată, dacă începe ploaia, ce facem noi? Întrebă fata. Și ei tăiau mai departe la seceră, mergeau cu fața către nor. Îl aveau sub ochi. O dungă de vînt îi izbi în față. Înaintau greu, zidul de grîu se lăsa pe brînci în fața vîntului. Norul îi cuprînsese. Ma-tei îl trimise pe Marin să adu-că mînteanul și traista, iar el cu Costandin rămăseră la treabă, să taie spicetele de se-cară. Cînd ajungea în drep-tul lor, Lisăndrina se așeza pe iarță și după ce se depăr-tau venea din urmă, încet, preocupată. Un timp, Matei Sa-plai nici nu vru să-și ridice privirea spre norul de ploaie, ca să nu-și mai facă înimă rea. Ciudat, zîmbise: „Ce-ar fi să ridice capu și noru să se fi dus, ceru să fie albas-tru, curat de să te vezi în el?”

Dar nu era așa. Cînd ridică capul, în locul salcîmilor din Papa, al caselor, apăruse un zid alb ca de var, un pirjol și o pieșle de nu se mai ză-reă nimic. Un fum de abur și ceață, înecătoși și greu, plu-tea în aer. El căuta cu privi-rirea peste tot un adăpost... Nu se gîndea decît la copii.

Cîmpul fu zguduit de vîntul care se năpustise peste grîie. În cîteva minute nu mai rămase nimic din zăpușeala de peste zi, vîntul o luase în piept și, plesnînd-o din urmă, o purta departe, spre Du-năre.

— Tată, ai să mergem sub Stejărica roșie!

— Nu, nu acolo, să nu stăți cu picioarele în apă, pe ridi-cătura aia!

Dinspre Papa venea un uruit că și cînd e-ar fi în-țimplat o bufniște. Tatăl îm-pleți într-un fel de grații snop-șorii de grîu pe care îl fă-cuse. Nici nu observă cînd fe-țița i se lipise de picior. Matei Sa-plai își plimbă ochii de la nor la copii și de la copii la nor... Luă trupul coasei și se-cerete, și după ce se depăr-tă cîțiva pași pe răzor, le atru-nă cit putu mai departe. Fe-țița se făcuse mică, își apri-psi trupul de fața pămîntu-lui, în locul albe de el. Du-pă ce se opri lîngă ea, făcu semn băieților să vină și ei, nu scoalea un cuvînt, obrazul le era alb. Matei luă traista, o înfundă peste pălăria lui și îl ridică marginea din față. Îi așeză cu mîna pe copii. Unul în fața celuilalt, și ei se strînseseră unul în altu, și împinse în jos și el se lăsă o supuși, se făcură ciuculete. Fetița își ascunse fața în spi-

Desene de BISS

mînta ca un roi de viețuitoare verzi ce se mișcau nepotolit, alergau într-una.

— Tată, de ce bate piatră? De ce nu ploaie?

— Taci, să nu te mai prînd că scoți o vorbă! o certă cu asprime tatăl. Taci și nu mi-scă! Trebuie să treacă!

Se așeză în genunchi, se în-doi, făcînd adăpost copilor ca un coviltir. Fetița era lîngă pieptul lui. Primele izbi-turi îl făcură să tresară, apoi se îndesiră, pînă nu mai putu ține socoteala... Simțea numai nevoia să-și încordeze trupul mai tare. Pulpele de la ge-nunchi în jos nu erau apărate decît de pînza putredă a iz-menelor, care pleznise de la primele izbituri. „Dacă arunc-am un polog de grîu peste pulpele astea, tot mai apăra ceva, așa e cînd pierzi din ve-dere”. Piatra venea acum cu gramădă, uneori o prindea cite o pală de vînt și cînd îl izbeau trimbele, avea senzația unei prăbușiri. O apă rece ca de gheață, după ce se strecura prin mînteanul tocat, se scur-gea pe trupurile nemiscate... Fetița tremura ca o vargă, apa ajunsesse pînă la ea.

— Tată, mă auzi, tată?

Fetița șimeala nevoia să-l audă vîntem, plînsul îl stă-tea în gît.

— Dacă mai ține așa, eu mor, nu mai pot!

— Taci, spuse el apăsat, poruncitor. Ți-am spus că tre-ce. Fă-te mică, cit poți de mică, și să nu te gîndești decît ce se duce și ai stă.

Matei Sa-plai se încorda cînd îl loveau valurile de pia-tră și avea sentimentul că o grapă cu dinții în jos i se țî-răște pe spinare. Stătea ca un arc... Timpul trecea anevnic, simțea o nevoie aspră să ge-mă, dar erau copiii, nu se gîndea decît ca lor să nu li se întimpele ceva. Îl îngrijoră apoi tăcerea băieților, pe fată o simțea caldă, trăia.

— Mărine, mai poți taică? Da tu, Costandine?

— Eu nu mai pot, nu mai... gemu fetița.

— Stai așa, nu înțelegi că trebuie să stai?... A început să se rărească, mîinți el ca să le dea curaj.

— Că adevărat începuse să se

CRONICA DE FILM

bun. În reclamele din zăre la filme străine sau autohtone nu e citată niciodată opinia criticului Y sau Z, care cu girul lui „lansează” filmul. Poate că cronica „la zi” — grăbită, superficială, de multe ori diletantă și schematică — a atentat la prestigiul criticii noastre de film. În orice caz, cronicarii noștri nu sînt „temuți” — cum se zice foarte frumos aiurea — doar „Injurați”, ceea ce e cu totul altceva...

c) Arta literară a multor cronici de film nu e prea evaluată — de aici o anume lipsă de farmec, problemă de loc secundară.

Pină la construirea noului telexcentru, filmul artistic de televiziune, filmul muzical, filmul TV se realizează numai ocazional.

Colaborarea cu cinematografia ar putea fi o soluție, folosită de altfel și în alte țări. Cinematografia aduce pe lingă aparatul, tradiția sa artistică și tehnică de realizare, televiziunea oferă garanția unui film izbutit, pentru că de multe ori un scenariu bun nu garantează nașterea unui film bun, o emisiune izbutită de televiziune este însă un film neconsemnat încă pe peliculă. Și cîte asemenea filme nu s-au pierdut în eter o dată cu difuzarea lor. Dacă la emisiunile de varietăți admitem că din două, trei ore de emisiune

Popescu, de „Dansul umbrelor”, „Margarita”, coregrafia lui Gabriel Popescu, de momentele vesle ale inercărilor Mircea Crișan?

Sau să ne gândim de pildă la emisiunile de teatru care care de obicei multe săptămîni de lucru, plata actorilor, decoruri — toate pentru o singură difuzare pe post, pierzându-se nerentabil și neeconomic care se folosește din ce în ce mai puțin în alte țări.

Emisiuni ca „Inspectorul de poliție” de Priestley — dramatizat de Lucian Peneșcu și P. S. Băleanu, în regia acestuia din urmă, „Pana de autombil” de F. Durrenmat, dramatizare și regie M. Motric,

tîns cu o mențiune la Festivalul specializat de la Monte-Carlo, ca și „Omul din umbră la soare”, citeva filmele muzicale, două ecrazări după Caragiale, „Domnul Goc” și „Căldură mare”, un prim film de lung metraj, „Oameni sărmani”, după Dostoievski, și alt. Puțin, foarte puțin, infim. Insuficient atît pentru propriul nostru program, cît și pentru prezența noastră pe arena competițiilor internaționale (și se pare că emisiunile noastre artistice ar putea face față unor asemenea competiții).

Totul vorbește pentru lărgirea unei mari producții: 1) nevoia organică, imperativă, a programului TV care devorează multe sute de ore de spectacol pe an; 2) existența unor potențe artistice, sîfuite de uniașa experiență pe care televiziunea o permite (și o impune) regizorilor, scenarștilor, scenografilor; 3) necesitatea unei confruntări internaționale.

Totul depinde exclusiv de crearea unor condiții tehnico-materiale sau de posibilitatea unor coproducții cu studiourile cinematografice.

tențiile Editurii Meridiane de a pune în circulație, încă în acest an, o serie de micromonografii, ce se va putea constitui cîndva într-o „bibliotecă a cinea-filmului”, ca și preocuparea de a pune la îndemîna noastră instrumente esențiale de lucru — cum ar fi Cinematografia ca artă (Istoria teoriilor filmului) de Guido Aristarco, Antologia de texte teoretice, Scrieri despre arta filmului sau monografia Chaplin de Pierre Leprohon — conturează tocmai cadrul acestei activități. Ea se cere însă precizată numai în perspectiva sistematizării și profesionalizării sale. Trebuie să ne orientăm în primul rînd către opere de gîndire și mai puțin de inventare (mi se pare, de pildă, inutil efortul Editurii științifice de a redăpări o carte de pîșă și afiș în circuitul comercial — Istoria cinematografului mondial de G. Sadoul). Totodată cred că o profesionalizare și preocupări editoriale prin înființarea unei redacții de specialitate, care să coordoneze în exclusivitate această activitate, ar corespunde pe deplin sarcinilor actuale ce revin literaturii cinematografice. Trebuie depășit cu hotărîre stadiul diletant de abordare al problemei.

D. I. SUGHIANU: În Franța, în programul de bacalaureat, intră și arta cinematografică. Istoria artelor plastice e implicată în cursurile de istorie universală. Cinematograful însă e tratat ca și istoria și arta literară, adică e tratat separat, ca obiect aparte. Și este logic. Filmul aparține, ca și teatrul, artei literare, pentru simplul motiv că baza lui este o poveste și povestea, c-o fi exprimată în imagini, tot poveste este, adică obiect exclusiv al artei literare. Francezii au înțeles asta și au introdus studiul filmului în liceu. Cît despre universitate, a devenit de neconceput o facultate de litere sau filologie fără o catedră de cinematografie.

Aș mai adăuga un argument. Un film este o poveste a altuia din care cineastul a făcut o doua poveste, uneori mai fidelă, alteori mai puțin, întotdeauna însă adîncită față de prima; concentrată în suprafață și intensificată în profunzime. Așa se face un film bun (cele proaste nu ne interesează). Or, așa poveste primă, acel punct de plecare, este mai totdeauna o operă literară. Și e natural să fie așa. Romanul, nuvele, piesa de teatru e deja o primă concentrare și adîncire a realității naturale. Este ca un produs preparator pentru a doua etapă de „distilare fracționată” pe care o va face cineastul cu talent.

Pentru aceste motive, și multe altele, este inconceptibil să nu avem o catedră de cinematografie la facultățile noastre de litere.

S-au scris sute de cărți de teorie cinematografică. Dar val, din numărul lor abia că s-ar putea păstra vreo zece care intră-adevăr în no repeat pentru a mia oară niste banalități ca „filmul este o artă unde accentul cade pe imagine” și altele asemenea. Iată de ce este mare nevoie de o tratare științifică a fenomenului cinematografic. Creatorul cineaste trebuie să știe bine ce este arta căreia îi va închina viața. Iată de ce are nevoie de cărți, de monografii care să analizeze specificul diverselor genuri de filme, diferite structuri componențiale, precum și analize ale marilor personalități cinematografice: regizori, scenarști, actori. Editura Meridiane s-a angajat la această foarte utilă treabă. I-am reproșat doar că acordă acestor monografii un spațiu poligrafic prea mic. Trezici de pagini e puțin. O sută ar fi volumul optim. Mai puțin ar fi poate prea mult; cel puțin pentru această fază de început a cărții cinematografice în țara noastră.

O ultimă remarcă. Pe lingă cele două teme indicate mai sus (genurile de film și personalitățile creatoare) ar mai fi una: problemele generale ale cinematografice (de exemplu raportul cuvînt-imagină, raportul structură-tratare etc.). Dar aci trebuie să fim foarte precauți, pentru că prea ușor aceste vaste subiecte se rezolvă prin cădere, dubla cădere, fie în pedantism abstract și ininteligibil, fie în cursul invers: căutarea concretului și alunecarea în digresivii nelegate de o idee estetică generală. În tot cazul, cartea cinematografică e o problemă stringentă în actuala fază a cinematografice române.

1) După părerea noastră și Medeea de W. Shakespeare, dramatizare și regie Letitia Popa.

Mihail SORBU

și prin conferințe (sau chiar lecții introductive), nimeni nu va căuta să le evite, dacă vor fi interesante, instructive, riguroase. Soluțiile și criteriile pot fi mai multe, importante e să scăpăm odată pentru totdeauna de improvizație și diletanțism.

FILMUL ȘI ȘCOALA

D. I. SUGHIANU: În Franța, în programul de bacalaureat, intră și arta cinematografică. Istoria artelor plastice e implicată în cursurile de istorie universală. Cinematograful însă e tratat ca și istoria și arta literară, adică e tratat separat, ca obiect aparte. Și este logic. Filmul aparține, ca și teatrul, artei literare, pentru simplul motiv că baza lui este o poveste și povestea, c-o fi exprimată în imagini, tot poveste este, adică obiect exclusiv al artei literare. Francezii au înțeles asta și au introdus studiul filmului în liceu. Cît despre universitate, a devenit de neconceput o facultate de litere sau filologie fără o catedră de cinematografie.

Aș mai adăuga un argument. Un film este o poveste a altuia din care cineastul a făcut o doua poveste, uneori mai fidelă, alteori mai puțin, întotdeauna însă adîncită față de prima; concentrată în suprafață și intensificată în profunzime. Așa se face un film bun (cele proaste nu ne interesează). Or, așa poveste primă, acel punct de plecare, este mai totdeauna o operă literară. Și e natural să fie așa. Romanul, nuvele, piesa de teatru e deja o primă concentrare și adîncire a realității naturale. Este ca un produs preparator pentru a doua etapă de „distilare fracționată” pe care o va face cineastul cu talent.

Pentru aceste motive, și multe altele, este inconceptibil să nu avem o catedră de cinematografie la facultățile noastre de litere.

S-au scris sute de cărți de teorie cinematografică. Dar val, din numărul lor abia că s-ar putea păstra vreo zece care intră-adevăr în no repeat pentru a mia oară niste banalități ca „filmul este o artă unde accentul cade pe imagine” și altele asemenea. Iată de ce este mare nevoie de o tratare științifică a fenomenului cinematografic. Creatorul cineaste trebuie să știe bine ce este arta căreia îi va închina viața. Iată de ce are nevoie de cărți, de monografii care să analizeze specificul diverselor genuri de filme, diferite structuri componențiale, precum și analize ale marilor personalități cinematografice: regizori, scenarști, actori. Editura Meridiane s-a angajat la această foarte utilă treabă. I-am reproșat doar că acordă acestor monografii un spațiu poligrafic prea mic. Trezici de pagini e puțin. O sută ar fi volumul optim. Mai puțin ar fi poate prea mult; cel puțin pentru această fază de început a cărții cinematografice în țara noastră.

O ultimă remarcă. Pe lingă cele două teme indicate mai sus (genurile de film și personalitățile creatoare) ar mai fi una: problemele generale ale cinematografice (de exemplu raportul cuvînt-imagină, raportul structură-tratare etc.). Dar aci trebuie să fim foarte precauți, pentru că prea ușor aceste vaste subiecte se rezolvă prin cădere, dubla cădere, fie în pedantism abstract și ininteligibil, fie în cursul invers: căutarea concretului și alunecarea în digresivii nelegate de o idee estetică generală. În tot cazul, cartea cinematografică e o problemă stringentă în actuala fază a cinematografice române.

1) După părerea noastră și Medeea de W. Shakespeare, dramatizare și regie Letitia Popa.

Mihail SORBU

NINA CASSIAN: Tînră încă, a și început să fie censurată de către unii oameni angajați direct în producția de filme, drept o sclitoare muscă la arat. Dacă în literatură, critica s-a acreditat cu o autoritate de nedemnită, în cronica cinematografică, încercările de teoretizare sînt contestate sau frontate de către unii, iar exigența e privită chiorș (mal ales dacă criticul în ceașă a învîțat de curînd ce înseamnă „transfocator”).

E drept că nivelul criticii noastre — care numără totuși cîteva oameni de cîrtă competenți, gust și prestigiu — este încă viciat în mare parte de o manieră improvizață, expeditivă, săracă în argumente, u-neori, chiar diletantă. Ad comisia de critică a A.C.I.N. poate aduce o bună contribuție, prin viziunile ei urmate de discuții, pentru dezvoltarea unei atmosfere de dezbateri creatoare, pentru considerarea criteriilor, confruntarea gusturilor și sporirea eficacității limbajului critic.

DUMITRU FERNOAGĂ: În ultimul timp critica de film a devenit mai interesantă. A atras atenția formula folosită de revista „Cinema”, așa-zisa „critică-coloquio” în cadrul căreia mai mulți critici autorizați își spun punctul de vedere asupra premierii, luate în dezbateri. Astfel materialul oferă posibilitatea unei confruntări de vederi și analizări filmului din mai multe perspective.

Este regretabilă însă reacția pe care o produc vederile critice de acest fel, cei vizați încep să polemizeze, cerînd socoteală (Paul Călinescu, T. Caranfil, și redacția „Contemporanului”, care, într-o notă nepermisată, fi pun la punct pe Valerian Sava și D. I. Sughianu, pentru observațiile formulate în articolele lor).

As dori, de asemenea, să subliniez necesitatea unei atitudini mai ferme, mai categorice, față de crearea de peste hotare. Sistemul societății la această și de filmele bune, și mai ales de lucrările terne, făcute la rezeală, speculând, cu cele mai ieftine mijloace, sentimentele publicului. Critica intr-un spirit selectiv, cu discernămint, așa cum s-a arătat și în lucrările Congresului al IX-lea, va fi de natură să ne afirmă personalitatea și gîndirea estetică, să ajute efectiv la formarea gustului.

FLORIAN POTRA: Ca și în medicină, unde nu se vorbește de boli, ci de bolnavi, — nu există cronici, există cronicari de film. Să ne mărturisim nouă înșine, cu franchețe: sistemul slab. Sistemul aproximativ și derutanți (poate și derutați) — în ciuda unui verbaj de multe ori pretențios, cu floscoale nu depășim nivelul cronicilor sportive.

RADU COSAȘU: Dintre toate pîrgăbile prea bine cunoscute în opera de educație cinea-fil — de la D.D.F. pînă la reclama comercială — una singură mi se pare esențială în faurirea climatului de cultură cinematografică: critica de film. Criticii ar putea fi primii — poate sînt naiv, dar mai bine naiv decît pesimist — care să introducă și să promoveze persuasiv (pînă la ideea demnității cinematografice, „autonomiei” lui față de celelalte arte, cu toate consecințele care decurg asupra privirii spectatorului. Dar:

a) critica noastră de film e încă dominată de o concepție literară, identificînd conținutul cu scenariul și cuvîntul, iar forma — cu imaginea. E o critică cu precădere asupra scenariului și raporturilor literare, nu a imaginii în mișcare — realitatea fundamentală a filmului decizîndu-i atît „conținutul” cît și „forma”. (În afara imaginii — nici un „conținut” nu e valabil, în film). În „Cinema” — Ion Frunzetti a început o exemplară „cronică a imaginii”, cine citește atent articolele, constată că sînt cronici curate de film. Nu e semnificativ însă că redacția le-a intitulat „cronici ale imaginii”? Adică, nu discutăm scenariul, ci imaginea! Prin „imagini” — continuă să se înțeleagă problemele tehnice: lumină, cadru, unghiulății, etc. — deloc filmul înșuși, punctul de vedere a scenariului în film!

b) În pofida prezenței unor tineri cronicari foarte dotați — Gelu Ionescu, E. Oproiu, Ana Maria Nartî, Eva Sirbu, M. Tolu, M. Lupu — chiar numărînd în rîndurile lor oameni de cultură prestigioși ca Sughianu și Schileru — nu se poate spune că audiența la public și cinești a criticii noastre de film e maximă. Multe cronici rămîn pe hîrtie, fără a se trece la discuție. Nu cunosc oameni care să merge la cinema pentru că X „critică la a cărui părere tîne...” a scris că-i un film

70 de ani de la nașterea lui Victor Ion Popa! A fost și rămîne o figură artistică de primul rang, cu o activitate multilaterală, puțin obișnuită.

Poet, romancier, dramaturg, pictor, desenator, caricaturist, decorator, regizor, un mare vizionar, scenograf și mai știu eu spune, „de toate și de nimic toată”, deoarece a strălucit în toate aceste manifestări cu un real talent și o pasivne, mai cu seamă pătîmășă... de teatru!

Născut la Birlad și-a păstrat cu o oarecare ostentație în vorbirea lui dulcețea graiului moldovenesc. Fața lui bălaie cu un ten de față și-a păstrat prospețimea de adolescent pînă l-am pierdut din vedere și mi-a rămas în minte o frumusețe și o pură, o pură mică cu buze subțiri, pe care o iugăvia cînd îl contraria cereba.

Debutul lui ca dramaturg a fost Cluța, ce s-a reprezentat pe scena Teatrului Național din București. Această piesă dacă n-a fost un succes de... casă a fost unul moral în care se întrededa autorul dramatic de mai tîrziu. Aceasta s-a întîmplat nu peste mult timp cu Măscata din fereaștră, care a înut astfel Teatrului Național mulți ani. Măscata a fost pusă în scenă de mult timp pînă și meticolosul regizor Paul Gusti.

Între autor și regizor a întrededa însă un oarecare conflict. Gusti cu experiența sa teatrală și-a permis să facă oarecari tăieturi, care l-au supărat atît de mult pe Popa, încît nici n-a asistat la premieră și nici nu s-a împărtășit deci din marele său succes, adevărată revelație și o mare victorie a dramaturgiei românești.

După acest mare succes i s-a reprezentat piesa Apă vie. Însăși Lucia Sturdza Bulandra a interpretat rolul principal al spectacolului, în care s-a mai evidențiat un mare actor: Jules Cazaban. Dar Apă vie n-a avut succesul așteptat. Pricina? Prea multă literatură! Dacă la repetițiile acestei piese ar mai fi intervenit din nou bisturiul chirurgical regizor Paul Gusti fără îndoaială Apă vie ar fi fost intr-adevăr vie, iar revoluția autor ar fi înregistrat un nou succes scenic.

E curios cum unii regizori nu observă cîteodată că o piesă nu cere prea multe „vorbe, vorbe, vorbe” vorba

lui Hamlet, ci acțiune și nu-ma acțiune.

A venit apoi iarși un mare succes, așa spune un succes popular: Tache, Ianke și Cadîr, pe care și spectatorii noștri de azi îl gustă și aplaudă la scenă deschisă. „Ami de zile, în multiplele teatre din București și provincie.”

Frunzărînd numărul de iulie al revistei Teatrul aflui că Teatrul din Timișoara a desoperit, ca să zic așa, o comedie inedită a lui Victor Ion Popa: Răzbușunarea suflerului, pe care a și reprezentat-o cu succes.

În teatru înfiinșat anume pentru oamenii muncii, de aceea a și fost intitulat Teatrul muncii și voie bună — și tuat într-o parte utată a Bucureștilor, pe strada Uranus, cam față în față cu fostul „Arșenal al Armatei”, în acest teatru spun, Victor Ion Popa și-a desfășurat ca un adevărat profesor activitatea sa directorială, înconjurat de elemente tinere, care azi fac fala teatrului românesc.

Din acest teatru minuscule și proletar au ieșit doi artiști ai poporului, Giugur și Beligan, precum și distinsul artist emerit Pory Eterle, cîrta Popa i-a încercîntat pentru deschiderea și inaugurarea noului teatru rolul titular din piesa Jederman.

Tot în acest teatru modest, s-ar putea spune de cartier, a debutat mult talentată artistă emerită Irina Răchîșeanu-Sîrîanu, într-o piesă, după propria-i mărturisire — de

în micul său birou de director, ceva mai mare ca o cabină telefonică, cu țigărușă în gură, spun țigărușă, deoarece le făcea cu mina și foarte subțiri și cu cafeleța tot subțire, mai mult apă, Victor Ion Popa își punea la cale repertoriul, citea piesa, își pregătise punerile în scenă, își desena decorurile și mai asculta păsurile personalului său artistic și tehnic și apoi trecea în așa pompos numitul foaier, reluînd repetițiile în curs ce durau cîteodată pînă în zori.

Din acest teatru minuscule și proletar au ieșit doi artiști ai poporului, Giugur și Beligan, precum și distinsul artist emerit Pory Eterle, cîrta Popa i-a încercîntat pentru deschiderea și inaugurarea noului teatru rolul titular din piesa Jederman.

Tot în acest teatru modest, s-ar putea spune de cartier, a debutat mult talentată artistă emerită Irina Răchîșeanu-Sîrîanu, într-o piesă, după propria-i mărturisire — de

Sorbul. (Cu acest prilej autorul îi cere permisiunea să-i reamintească mult talentatei interprete că titlul piesei era: Cartea de vise).

Dar Victor Ion Popa s-a gîndit și la copii și astfel a organizat spectacole speciale precum: Capra cu trei iezi, Scufița roșie, Pufoșor și mustăcioșarii, și altele de genul acesta.

Între autorii acestor piese s-a îndrăznit să citez și pe scriitorul Ion Pas.

Personalitatea și activitatea acestui „Copil minune” trebuie însă cercetate și studiate cu toată seriozitatea și așteptăm cu interes mărturiile celor care au trăit și lucrat îndelungat în intimitatea lui Victor Ion Popa.

Să amintim că orașul său natal Birlad i-a onorat memoria.

Teatrul de Stat din Birlad e intitulat „Teatrul de Stat Victor Ion Popa”.

Mihail SORBU

ANCHETA „GAZETEI LITERARE” CULTURA CINEMATOGRAFICĂ (II) răspund: NINA CASSIAN, LETITIA POPA, ION BARNĂ, RADU COSAȘU, CORNEL CRISTIAN, DUMITRU FERNOAGĂ, FLORIAN POTRA, D. I. SUGHIANU

FILMUL ȘI TELEVIZIUNEA

VICTOR ION POPA

70 de ani de la nașterea lui Victor Ion Popa! A fost și rămîne o figură artistică de primul rang, cu o activitate multilaterală, puțin obișnuită.

Poet, romancier, dramaturg, pictor, desenator, caricaturist, decorator, regizor, un mare vizionar, scenograf și mai știu eu spune, „de toate și de nimic toată”, deoarece a strălucit în toate aceste manifestări cu un real talent și o pasivne, mai cu seamă pătîmășă... de teatru!

Născut la Birlad și-a păstrat cu o oarecare ostentație în vorbirea lui dulcețea graiului moldovenesc. Fața lui bălaie cu un ten de față și-a păstrat prospețimea de adolescent pînă l-am pierdut din vedere și mi-a rămas în minte o frumusețe și o pură, o pură mică cu buze subțiri, pe care o iugăvia cînd îl contraria cereba.

Debutul lui ca dramaturg a fost Cluța, ce s-a reprezentat pe scena Teatrului Național din București. Această piesă dacă n-a fost un succes de... casă a fost unul moral în care se întrededa autorul dramatic de mai tîrziu. Aceasta s-a întîmplat nu peste mult timp cu Măscata din fereaștră, care a înut astfel Teatrului Național mulți ani. Măscata a fost pusă în scenă de mult timp pînă și meticolosul regizor Paul Gusti.

Între autor și regizor a întrededa însă un oarecare conflict. Gusti cu experiența sa teatrală și-a permis să facă oarecari tăieturi, care l-au supărat atît de mult pe Popa, încît nici n-a asistat la premieră și nici nu s-a împărtășit deci din marele său succes, adevărată revelație și o mare victorie a dramaturgiei românești.

După acest mare succes i s-a reprezentat piesa Apă vie. Însăși Lucia Sturdza Bulandra a interpretat rolul principal al spectacolului, în care s-a mai evidențiat un mare actor: Jules Cazaban. Dar Apă vie n-a avut succesul așteptat. Pricina? Prea multă literatură! Dacă la repetițiile acestei piese ar mai fi intervenit din nou bisturiul chirurgical regizor Paul Gusti fără îndoaială Apă vie ar fi fost intr-adevăr vie, iar revoluția autor ar fi înregistrat un nou succes scenic.

E curios cum unii regizori nu observă cîteodată că o piesă nu cere prea multe „vorbe, vorbe, vorbe” vorba

lui Hamlet, ci acțiune și nu-ma acțiune.

A venit apoi iarși un mare succes, așa spune un succes popular: Tache, Ianke și Cadîr, pe care și spectatorii noștri de azi îl gustă și aplaudă la scenă deschisă. „Ami de zile, în multiplele teatre din București și provincie.”

Frunzărînd numărul de iulie al revistei Teatrul aflui că Teatrul din Timișoara a desoperit, ca să zic așa, o comedie inedită a lui Victor Ion Popa: Răzbușunarea suflerului, pe care a și reprezentat-o cu succes.

În teatru înfiinșat anume pentru oamenii muncii, de aceea a și fost intitulat Teatrul muncii și voie bună — și tuat într-o parte utată a Bucureștilor, pe strada Uranus, cam față în față cu fostul „Arșenal al Armatei”, în acest teatru spun, Victor Ion Popa și-a desfășurat ca un adevărat profesor activitatea sa directorială, înconjurat de elemente tinere, care azi fac fala teatrului românesc.

Din acest teatru minuscule și proletar au ieșit doi artiști ai poporului, Giugur și Beligan, precum și distinsul artist emerit Pory Eterle, cîrta Popa i-a încercîntat pentru deschiderea și inaugurarea noului teatru rolul titular din piesa Jederman.

Tot în acest teatru modest, s-ar putea spune de cartier, a debutat mult talentată artistă emerită Irina Răchîșeanu-Sîrîanu, într-o piesă, după propria-i mărturisire — de

Sorbul. (Cu acest prilej autorul îi cere permisiunea să-i reamintească mult talentatei interprete că titlul piesei era: Cartea de vise).

Dar Victor Ion Popa s-a gîndit și la copii și astfel a organizat spectacole speciale precum: Capra cu trei iezi, Scufița roșie, Pufoșor și mustăcioșarii, și altele de genul acesta.

Între autorii acestor piese s-a îndrăznit să citez și pe scriitorul Ion Pas.

Personalitatea și activitatea acestui „Copil minune” trebuie însă cercetate și studiate cu toată seriozitatea și așteptăm cu interes mărturiile celor care au trăit și lucrat îndelungat în intimitatea lui Victor Ion Popa.

Să amintim că orașul său natal Birlad i-a onorat memoria.

Teatrul de Stat din Birlad e intitulat „Teatrul de Stat Victor Ion Popa”.

Mihail SORBU

în micul său birou de director, ceva mai mare ca o cabină telefonică, cu țigărușă în gură, spun țigărușă, deoarece le făcea cu mina și foarte subțiri și cu cafeleța tot subțire, mai mult apă, Victor Ion Popa își punea la cale repertoriul, citea piesa, își pregătise punerile în scenă, își desena decorurile și mai asculta păsurile personalului său artistic și tehnic și apoi trecea în așa pompos numitul foaier, reluînd repetițiile în curs ce durau cîteodată pînă în zori.

Din acest teatru minuscule și proletar au ieșit doi artiști ai poporului, Giugur și Beligan, precum și distinsul artist emerit Pory Eterle, cîrta Popa i-a încercîntat pentru deschiderea și inaugurarea noului teatru rolul titular din piesa Jederman.

Tot în acest teatru modest, s-ar putea spune de cartier, a debutat mult talentată artistă emerită Irina Răchîșeanu-Sîrîanu, într-o piesă, după propria-i mărturisire — de

Sorbul. (Cu acest prilej autorul îi cere permisiunea să-i reamintească mult talentatei interprete că titlul piesei era: Cartea de vise).

Dar Victor Ion Popa s-a gîndit și la copii și astfel a organizat spectacole speciale precum: Capra cu trei iezi, Scufița roșie, Pufoșor și mustăcioșarii, și altele de genul acesta.

Între autorii acestor piese s-a îndrăznit să citez și pe scriitorul Ion Pas.

Personalitatea și activitatea acestui „Copil minune” trebuie însă cercetate și studiate cu toată seriozitatea și așteptăm cu interes mărturiile celor care au trăit și lucrat îndelungat în intimitatea lui Victor Ion Popa.

Să amintim că orașul său natal Birlad i-a onorat memoria.

Teatrul de Stat din Birlad e intitulat „Teatrul de Stat Victor Ion Popa”.

Mihail SORBU

70 de ani de la nașterea lui Victor Ion Popa! A fost și rămîne o figură artistică de primul rang, cu o activitate multilaterală, puțin obișnuită.

Poet, romancier, dramaturg, pictor, desenator, caricaturist, decorator, regizor, un mare vizionar, scenograf și mai știu eu spune, „de toate și de nimic toată”, deoarece a strălucit în toate aceste manifestări cu un real talent și o pasivne, mai cu seamă pătîmășă... de teatru!

Născut la Birlad și-a păstrat cu o oarecare ostentație în vorbirea lui dulcețea graiului moldovenesc. Fața lui bălaie cu un ten de față și-a păstrat prospețimea de adolescent pînă l-am pierdut din vedere și mi-a rămas în minte o frumusețe și o pură, o pură mică cu buze subțiri, pe care o iugăvia cînd îl contraria cereba.

Debutul lui ca dramaturg a fost Cluța, ce s-a reprezentat pe scena Teatrului Național din București. Această piesă dacă n-a fost un succes de... casă a fost unul moral în care se întrededa autorul dramatic de mai tîrziu. Aceasta s-a întîmplat nu peste mult timp cu Măscata din fereaștră, care a înut astfel Teatrului Național mulți ani. Măscata a fost pusă în scenă de mult timp pînă și meticolosul regizor Paul Gusti.

Între autor și regizor a întrededa însă un oarecare conflict. Gusti cu experiența sa teatrală și-a permis să facă oarecari tăieturi, care l-au supărat atît de mult pe Popa, încît nici n-a asistat la premieră și nici nu s-a împărtășit deci din marele său succes, adevărată revelație și o mare victorie a dramaturgiei românești.

După acest mare succes i s-a reprezentat piesa Apă vie. Însăși Lucia Sturdza Bulandra a interpretat rolul principal al spectacolului, în care s-a mai evidențiat un mare actor: Jules Cazaban. Dar Apă vie n-a avut succesul așteptat. Pricina? Prea multă literatură! Dacă la repetițiile acestei piese ar mai fi intervenit din nou bisturiul chirurgical regizor Paul Gusti fără îndoaială Apă vie ar fi fost intr-adevăr vie, iar revoluția autor ar fi înregistrat un nou succes scenic.

E curios cum unii regizori nu observă cîteodată că o piesă nu cere prea multe „vorbe, vorbe, vorbe” vorba

lui Hamlet, ci acțiune și nu-ma acțiune.

A venit apoi iarși un mare succes, așa spune un succes popular: Tache, Ianke și Cadîr, pe care și spectatorii noștri de azi îl gustă și aplaudă la scenă deschisă. „Ami de zile, în multiplele teatre din București și provincie.”

Frunzărînd numărul de iulie al revistei Teatrul aflui că Teatrul din Timișoara a desoperit, ca să zic așa, o comedie inedită a lui Victor Ion Popa: Răzbușunarea suflerului, pe care a și reprezentat-o cu succes.

În teatru înfiinșat anume pentru oamenii muncii, de aceea a și fost intitulat Teatrul muncii și voie bună — și tuat într-o parte utată a Bucureștilor, pe strada Uranus, cam față în față cu fostul „Arșenal al Armatei”, în acest teatru spun, Victor Ion Popa și-a desfășurat ca un adevărat profesor activitatea sa directorială, înconjurat de elemente tinere, care azi fac fala teatrului românesc.

Din acest teatru minuscule și proletar au ieșit doi artiști ai poporului, Giugur și Beligan, precum și distinsul artist emerit Pory Eterle, cîrta Popa i-a încercîntat pentru deschiderea și inaugurarea noului teatru rolul titular din piesa Jederman.

Tot în acest teatru modest, s-ar putea spune de cartier, a debutat mult talentată artistă emerită Irina Răchîșeanu-Sîrîanu, într-o piesă, după propria-i mărturisire — de

Sorbul. (Cu acest prilej autorul îi cere permisiunea să-i reamintească mult talentatei interprete că titlul piesei era: Cartea de vise).

Dar Victor Ion Popa s-a gîndit și la copii și astfel a organizat spectacole speciale precum: Capra cu trei iezi, Scufița roșie, Pufoșor și mustăcioșarii, și altele de genul acesta.

